

УДК 111:572.029

Держко І. З.

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та економіки, Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького (Україна, Львів), parubchak_io@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Досліджено соціальний стан індивіда відповідно до нових соціально-економічних умов та можливостей впливу на політичний процес. З'ясовано можливість наростання політичної активності населення до організованих форм участі. Проаналізовано особливості політичної соціалізації із врахуванням тенденцій розвитку суспільних відносин у державі. Вивчено приналежність традиційних інститутів соціалізації до трансформаційних процесів у суспільстві.

Ключові слова: політична соціалізація, соціальний стан, суспільні відносини, трансформаційні процеси, соціум.

Характер функціонування політичної системи суспільства визначає головні умови та спрямованість процесу політичної соціалізації. Функціонування основних демократичних механізмів обумовлює мету політичної соціалізації; в умовах демократичного політичного режиму такою метою виступає формування активного, небайдужого громадянина. Особистість розглядається як рівноправний і незалежний громадянин, основною умовою функціонування якого в політичній сфері є захист прав і свобод людини та всезагальна відповідальність громадянин перед законом. Політична соціалізація представлена як адаптація індивіда до політичної системи, де особистість є об'єктом впливу політичної системи, виконавцем політичних функцій. Джерело влади та політичного порядку вбачається в цінностях і цілях, встановлених людьми, тому й особистість розглядається як первинна інстанція по відношенню до політичної системи.

В даному дослідженні встановлюються такі параметри аналізу, як діяльність органів державної влади, що виступають, з одного боку, об'єктами політичних дій громадян, а з іншого – суб'єктами регламентації цих дій, функціонування політичних та неполітичних організацій, залучаючись до яких особа реалізує свої політичні інтереси та цілі, виконує політичні функції в рамках політичної системи, наявна політико-правова система, що регулює та санкціонує політичні дії індивідів та груп, встановлюючи рамки політичної активності, впроваджуючи стандарти політичної поведінки, міру застосування примусу до їх виконання. Так, для сучасних демократичних країн характерний тип політичної соціалізації, що передбачає активне включення особистості у політичний процес на основі усвідомлених групових та індивідуальних інтересів. У цілому, демократичні процедури формування органів влади створюють можливість широкої участі індивідів у політичному житті суспільства, стимулюючи стійку заінтересованість громадян у політичній системі та активну участь в ній.

Вченими був зроблений загальний висновок, що збій у функціонуванні політичної системи суспільства та нові соціально-економічні процеси модифікують умови, характер та механізми політичної соціалізації [4, с.9]. Виходячи з того, що саме політична система суспільства встановлює загальні цілі розвитку інших

сфер суспільного життя і є до певної міри визначальною щодо них, застосування системного підходу до аналізу проблем політичної соціалізації в трансформаційних умовах дає можливість визначити, які саме елементи і в якій мірі сприяють порушенню і дисбалансу цього процесу. Низка українських вчених у своїх дослідженнях причинами дисбалансу називають: сильну дифузю джерел влади, відмежування влади і її носіїв від відповідальності за результати своєї діяльності, зростання розриву між владними структурами і населенням тощо [2].

Перед дослідниками постала низка теоретико-методологічних питань щодо наявності підстав для порівняння перехідних процесів, можливості синтезу різних підходів до аналізу трансформацій. Науковцями активно ведуться пошуки інтегрованого підходу, який дозволить дослідникам враховувати більш широкую сукупність факторів та змінних, будувати моделі трансформаційних процесів, що вивчаються. У науковій літературі накопичений цілий комплекс теоретичних наробок, присвячених аналізу взаємозв'язку особистості та соціуму, становлення особистості під впливом соціальних норм і цінностей, взаємодії людини та політичної системи, соціально-соціально-психологічному, внутрішньо-особистісному рівнів цієї взаємодії. Такий широкий спектр досліджень процесу входження особи у політичне життя суспільства на всіх рівнях вимагає систематизації та критичного осмислення ідей та підходів, що лягли в основу сучасної теорії політичної соціалізації.

Не применшуючи значення розробок українських вчених, треба зазначити, що в них відсутні комплексні теоретичні дослідження процесу політичної соціалізації як складової становлення демократії, а також аналіз змін, що відбуваються в характері його протікання, спрямованості та змісті під впливом демократичних перетворень суспільства. Також відсутні роботи, що присвячені виявленню загальних рис та закономірностей протікання процесу політичної соціалізації в сучасних суспільствах з врахуванням всієї динамічності світового політичного процесу. Для того, щоб з'ясувати особливості та проблеми політичної соціалізації в перехідний період суспільства до демократії, необхідно проаналізувати за яких внутрішніх і зовнішніх умов відбувається його політична трансформація та визначити етап демократизації.

Найбільш важливим в умовах становлення демократичного суспільства є комплексне дослідження механізмів та визначальних чинників процесу політичної соціалізації. Без їхнього переосмислення, переоцінки неможливо розраховувати на будь-який політичний успіх у демократичних перетвореннях. У цілому, аналіз у підході до розуміння політичної соціалізації ставить питання про необхідність всебічного дослідження формування цілісної особистості, розуміння включення її в суспільний процес в єдності поведінки, свідомості та мотивації. Перспективи подальших вітчизняних та зарубіжних досліджень детермінуються необхідністю вивчення закономірностей процесу демократизації у сучасному світі та виявлення тих перемінних, які безпосередньо впливають на модифікацію політичної соціалізації [7].

Метою статті є дослідження особливостей політичної соціалізації у процесах демократичної трансформації суспільних відносин.

Для цього потрібно вирішити низку завдань:

1. Дослідити соціальний стан індивідів відповідно до нових соціально–економічних умов та можливостей впливу на політичний процес.

2. З'ясувати можливість наростання політичної активності населення до організованих форм участі.

3. Проаналізувати особливості політичної соціалізації із врахуванням тенденцій розвитку суспільних відносин в державі.

4. Вивчити приналежність традиційних інститутів соціалізації до трансформаційних процесів у суспільстві.

Поступові суспільні зміни в країнах, що розвиваються так чи інакше мають елементи сучасних індустріальних суспільств. Закономірності трансформації авторитарних режимів відрізняються від демократизації країн з тоталітарним минулим, насамперед, пострадянських країн, які мають свої особливості та тенденції розвитку. Зовнішні економічні чинники кризи, що проявляються в потребі модернізації соціальних та економічних структур призводять до нестабільності політичної системи та неефективності з точки зору тривалого і стійкого поступу, нездатності адекватно реагувати на вимоги часу, забезпечувати динамічний розвиток суспільства. Це обумовлює зміну механізмів політичної соціалізації на соціальному рівні та посилення соціалізуючого впливу неполітичних факторів на процес політичного формування особистості.

Як наслідок, на процес політичної соціалізації починають впливати більшою мірою чинники соціального середовища. У процесі трансформації авторитарного політичного режиму в результаті кризи інститутів державної влади, суперечностей і конфліктів в середині правлячої еліти, делегітимізації політичної влади розпочинається лібералізація політичного режиму. Однак, процес лібералізації на даному етапі носить обмежений характер та не означає зміну принципів функціонування авторитарної влади і відбувається пожевлення функціонування інститутів громадянського суспільства. Підвищення рівня колективної залученості до політичного процесу має низку наслідків у соціально–політичній сфері. Процес політичної соціалізації індивідів поступово спрямовується у бік моделі суспільно–організованої демократії. Надання певних прав і свобод призводить до того, що починає підвищуватися інтерес до політики широких мас населення. Йде пошук нових ідеалів та політичних ідентичностей. Громадянське суспільство стає суб'єктом реалізації завдань включення індивіда в політичне життя суспільства, а його політичні інститути виступають потужними каналами, агентами політичної соціалізації [5]. Саме через ці інститути індивіди, їх різноманітні об'єднання, соціальні спільності включаються у взаємодію з державою, відтворюють та реалізують політичні відносини у своїй політичній діяльності, засвоюють соціально–політичні норми, процедури, принципи цієї взаємодії. Громадянин активно входить у суспільне життя, в політику через

встановлення соціально–політичних зв'язків з спільнотою.

Становлення демократичних інститутів є ще однією закономірністю процесу переходу до демократичного політичного режиму. Якщо основним змістом етапу кризи авторитаризму та його лібералізації було розширення індивідуальних і колективних політичних прав при збереженні авторитарних структур і практик політичної системи, то на даному етапі відбувається якісна зміна політичної системи, формування демократичних політичних інститутів і структур, що взаємодіють на базі демократичних процедур. Основними процесами становлення демократії є формування конкурентної партійної системи та інституціоналізація демократичних механізмів державної влади. Існує порушення функціонування механізму політичної соціалізації, що передбачав цілеспрямований вплив політичної системи на суспільство і уособлював процес передачі індивіду існуючих в суспільстві політичних орієнтацій, цінностей і моделей політичної поведінки через систему політичного виховання, просвіти, пропаганди. Зростання кількості різноманітних організацій створює можливості для організованої участі в політичному процесі та соціальної мобілізації населення. Поступове становлення партійної системи забезпечує структурування суспільства, виділення специфічних груп інтересів, що сприяє формуванню нової системи соціальної ідентичності.

Діяльність недержавних політичних інститутів у поставоритарних країнах більшою мірою сприяє впровадженню норм асоціативної політичної участі, залученню населення в якості групових суб'єктів до політичних відносин ніж у посткомуністичних суспільствах, де політична активність громадян не носить постійного інституціоналізованого характеру в силу відсутності практики вираження інтересів соціальних груп організаційними структурами. В ході зміни механізмів політичної соціалізації відбувається відхід від інтерпретування агентів цього процесу як ієрархічно організованої системи соціальних і політичних організацій, кожна з яких цілеспрямовано впливає на процес формування особистості, у результаті якого впроваджуються політичні уявлення, установки і моделі сприйняття політичної реальності [1, с. 14]. Становлення демократичних інститутів і структур, що взаємодіють на базі демократичних процедур створює базис для розгортання політичного процесу на стадії становлення демократії, що включає в себе зміну типу політичної культури недемократичних політичних режимів. Нові демократичні цінності можуть набувати офіційного статусу, але не отримувати адекватної систематизації у політичній свідомості більшості громадян, що перешкоджає не лише сприйняттю їх через психологічну структуру особистості, а й їх трансляції від старшого покоління до молодшого, що ставить під загрозу соціально–політичний розвиток суспільства.

Система соціально–політичних уявлень є певним способом пізнання політичної реальності, що пов'язана не стільки з психологічними процесами особистості, скільки з історичним типом суспільства. Тоді можна стверджувати, що соціально–політичні уявлення є

продуктом безпосереднього соціального спілкування, тобто залежать від суспільної організації і є колективними уявленнями про дану організацію, що сформовані на рівні повсякденної свідомості. Дії людини в політиці набувають усвідомленого і цілеспрямованого характеру, де рефлектуються умови досягнення мети, набір тих суспільно-політичних функцій, які необхідно виконати для задоволення своїх потреб, а також відбувається вибір способів діяльності. В основі політичної діяльності лежать потреби, інтереси та цілі, що обумовлені соціально-економічними умовами життя індивіда [3, с. 43]. На їх основі формуються ціннісні орієнтації та установки особистості. Ціннісні орієнтації спрямовують політичну поведінку людини на основі певного ставлення до соціально-політичних об'єктів.

Важливим механізмом політичної соціалізації є соціальна ідентифікація із групою, системою цінностей, що для неї характерна, інституціоналізованим типом політичних поглядів. Найбільша наукова проблема, що постає – це співвідношення вимог суспільства та вимог індивіда, тобто співпадіння індивідуального та соціального, яка до певної міри вирішується шляхом природної потреби людини належати до певної соціальної групи. Більш того ідентифікація індивіда із соціальною групою є первинною у самосвідомості особи [6]. Соціальна структура суспільства виступає проміжною ланкою між людиною та політичною сферою, базисом для формування індивідуальних мотивів політичної діяльності, переконань, поглядів, ціннісних орієнтацій.

Політична організація даного суспільства, наявні соціально-політичні норми визначають весь процес становлення індивідів як суб'єктів політичної діяльності. Головним інститутом політичної системи є держава, саме їй належить провідна роль у встановленні правової системи суспільства, визначенні правового статусу особи, наділення громадян певними правами та обов'язками, допущення певної міри свободи політичних дій. На основі встановлених норм відбувається інтеграція колективної організації суспільства. Вони задають межі індивідуальній та колективній діяльності встановлюючи відповідні обов'язки, права та характер санкцій за порушення норм, а також винагородження за їх дотримання. Лояльність щодо встановлених обов'язків, норм, ролей є основа інтеграції індивіда та суспільства. Вона досягається шляхом усвідомлення індивідами суспільних інтересів на основі ціннісної легітимізації нормативного порядку суспільства.

Зміст взаємозв'язку політичної системи та особистості, як суб'єкта політичної діяльності розкривається через аналіз форм залученості індивідів до політичного життя суспільства. Людина вступає в систему соціально-політичних відносин в індивідуалізованій та груповій формах. Формування системи потреб, усвідомлення соціальних інтересів, що формують мотиваційну сферу особистості обумовлюють її індивідуальну політичну поведінку. Отже, поведінка індивіда в загальному вигляді – це вмотивована, цілеспрямована діяльність, що відображає позицію людини щодо соціальних та політичних об'єктів. Саме в діях відбувається формування певного

ставлення до соціально-політичної реальності, що стає елементом політичної свідомості особи, її сприйняття та переживання політичної дійсності. Організоване суспільство встановлює рамки поведінки, вносить її, однак не може вплинути на внутрішнє ставлення людини до даної системи відносин або норм, яка може бути нею не сприйнята.

Так, в основі політичної позиції громадян лежить емоційне сприйняття даної політичної системи, що проявляється в індивідуальній лінії політичної поведінки. Така теза підтверджується тим, що навіть в умовах абсолютної соціальної та політичної несвободи, людина може здійснювати певний психологічний вибір. В залежності від типу політичної системи характер протікання процесу політичної соціалізації має свою специфіку. Розкриття змісту взаємозв'язку політичної системи та особистості, як суб'єкта політичної діяльності повинно здійснюватися через аналіз типів цього взаємозв'язку. Характер такої взаємодії обумовлений співвідношенням різноманітних інтересів людини та суспільства, особистості та політичних інститутів даного суспільства. Процес політичної соціалізації в демократичних країнах спрямований на формування особистості, яка зацікавлена у політичній участі, відчуває себе причетною до політичних процесів, психологічно готова до виконання політико-рольових функцій та має потенційну здатність до активних колективних дій в політиці. Колективні дії індивідів спрямовані на створення та перетворення соціальних умов свого існування, зміни практики соціальних відносин через політичну систему, що вимагає високого рівня самоідентифікації особистості.

Ще однією особливістю політичної соціалізації цього типу політичних систем є локалізація соціальних груп, чітка орієнтація на соціальну приналежність лише до однієї групи. Цьому сприяє інституціональна організація суспільства впливаючи на формування неоднорідних соціально-політичних установок населення. Вивчення сутнісних характеристик процесу політичної соціалізації невід'ємне від історичних умов його протікання. Для демократичних політичних режимів характерна "організаційна модель" суть якої полягає у активному включенні особистості у політичний процес на основі усвідомлених групових та індивідуальних інтересів. Процес політичної соціалізації детермінований умовами соціально-політичного життя. У демократичних суспільствах він безпосередньо залежить від характеру та ступеня стабільної політичної поведінки широких верств населення, де політична суб'єктність індивідів проявляється головним чином у формі залучення їх до участі у політичному процесі. Будь-яка політична система не може залишатися стабільною лише за умови функціонування інститутів та процедур, що забезпечують реалізацію та прийняття політичних рішень. Також важливу роль відіграє соціальна база суспільства, що лежить в основі ефективного функціонування політичної системи. Розмитість соціальної структури суспільства, суперечливі механізми політичного вираження інтересів індивідів та соціальних спільностей запобігає створенню основ для цілеспрямованої політичної діяльності.

З одного боку, політичний процес в перехідному суспільстві спрямований на поступову зміну статусу особистості в нових соціальних умовах, вона набуває відповідних прав та автономію від державних структур, з іншого боку, це вимагає власної активності особи, усвідомлення своєї ролі як суб'єкта політики, свідомої участі у політичному процесі, що є головним джерелом побудови демократичного суспільства. Різка зміна суспільного порядку завжди порушує нормальне функціонування суспільства в цілому та його структуру, тому невідворотно веде до серйозної суспільної кризи, яка породжує гетерогенний тип політичної культури перехідних суспільств. Закономірною рисою трансформаційних процесів є маргіналізація більшої частини населення. Цим терміном позначається процес втрати індивідами своєї ідентифікації із певними соціальними спільнотами і зміна їх соціального становища в суспільстві, як наслідок зміни соціального статусу, рівня доходів тощо. Для індивіда даний процес позначений втратою попередніх соціальних зв'язків та пристосуванням до нових соціальних відносин. Послаблення соціальної ідентифікації є прямим наслідком структурних змін в економіці і падіння життєвого рівня більшості населення. Процес соціалізації за таких умов значно модифікується під впливом зміни суспільно-економічних відносин. Важливим джерелом політичної соціалізації є стереотипи політичного мислення, тобто усталені і спрощені образи політичних об'єктів, що дозволяють швидко включатися у практичну діяльність, спираючись на певні схеми осмислення політичної реальності.

Політичні цінності є невід'ємною частиною політичної культури суспільства, відзеркалюються у політичній свідомості, є важливим джерелом політичної соціалізації особи [7]. Це такі політичні ідеї та уявлення, що розглядаються суб'єктами політики як невід'ємні від їхнього існування, орієнтують їхні політичні дії. Отже, політичні цінності залучаються у сферу життєдіяльності людини як такі, що задовольняють її потреби та інтереси. Ціннісне сприйняття об'єктів політичного життя зумовлюється конкретно-історичними умовами розвитку суспільства, місцем особи, соціальної спільноти в системі певних соціально-економічних, соціально-політичних відносин, потребами та інтересами людей. За своєю природою політичні цінності становлять синтез індивідуальних, соціально-класових, національно-етнічних, загальнолюдських засад. Ці інститути покликані сприяти формуванню політичних якостей особи, які дозволяють їй виконувати роль суб'єкта політичних відносин та визначати своє місце у системі цих відносин. Політична зрілість є найбільш вагомим продуктом політичної соціалізації, це розуміння природи влади та управління, їх принципів, норм та законів, що лежать в основі політичної організації суспільства. Політична участь, як залучення членів певної соціальної спільноти до процесу політико-владних відносин характеризується усвідомленням та реалізацією своїх цілей через суспільно-політичні та державні організації та фіксує горизонтальні взаємозв'язки в суспільстві.

Трансформація недемократичних режимів має свою специфіку в різних суспільствах, однак наявні загальні детермінанти, що впливають на зміну взаємозв'язку людини та політичної системи: делегітимізація політичного режиму, наслідки лібералізації, роль недержавних інститутів, характер формування партійної системи. Виявлені закономірності процесу політичної соціалізації в процесах демократизації сучасних суспільств дають можливість розкриття специфіки політичної соціалізації в умовах демократизації суспільства з метою з'ясування основних тенденцій в розвитку суспільно-політичних відносин. Зміна соціального становища індивідів, веде до слабкої пристосованості до нових соціально-політичних умов, низького ступеня усвідомлення своїх інтересів, шляхів їх реалізації, можливостей впливу на політичний процес.

Становлення особистості через засвоєння соціального досвіду, взаємозв'язок з історичним розвитком суспільства, входження в соціальну структуру суспільства ускладнюється у зв'язку з ускладненням суспільних відносин. Процес політичної соціалізації обумовлений розвитком всієї системи наявних суспільно-політичних відносин та інститутів, точніше функціонуванням політичної системи суспільства, де політичний режим виступає провідним фактором. Якісні змін системних процесів суспільної організації в напрямку демократизації, що характерні для сучасних країн, безпосередньо впливають на динаміку протікання політичної соціалізації, її спрямованість та характер, обумовлюють набуття якісно нових рис.

Список використаних джерел

1. Бжезинский З. Выбор: мировое господство или глобальное лидерство. – М.: “Международные отношения”, 2005. – 286 с.
2. Бідзюра І. Етапи і перспективи системних реформ в Україні // Політичний менеджмент. – 2004. – №1. – С.75–81.
3. Дугин А.Г. Социология воображения // А.Г. Дугин. – М.: Академический проект, 2010. – 564с.
4. Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. / за заг. ред. Н.М.Мельтюхової. – К.: НАДУ, 2010. – 28 с.
5. Кривицька О. Конфліктний вимір етнонаціонального розвитку України // Політичний менеджмент. – 2005. – №2. – С.24–37.
6. Лапкин В.В., Пантин В.И. Освоение институтов и ценностей демократии украинским и российским массовым сознанием // Полис. – 2005. – №1. – С.50–62.
7. Манжол П.Г. Особливості впливу соціальної політики на процес легітимації державної влади в Україні // Політологічний вісник. – 2005. – №18. – С.167–175.

References

1. Bzhezynskij Z. Vybory: mirovoe gosподство ili globalnoe liderstvo. – M.: “Mezhdunarodnye otnoshenija”, 2005. – 286 s.
2. Bidzjura I. Etapy i perspektivy systemnyh reform v Ukraini // Politychnyj menedzhment. – 2004. – №1. – S.75–81.
3. Dugin A.G. Sociologija vooברazhenija // A.G. Dugin. – M.: Akademicheskij proekt, 2010. – 564s.
4. Zarubizhnyj dosvid publicznego administruvannya: metod. rec. / za zag. red. N.M.Meltuchovoi. – K.: NADU, 2010. – 28 s.
5. Kryvytska O. Konfliktnyj vymir etnonacionalnogo rozvytku Ukrainy // Politychnyj menedzhment. – 2005. – №2. – S.24–37.
6. Lapkin V.V., Pantin V.I. Osvoenie institutov i cennostej demokratii ukrainiskim i rossijskim massovym soznaniem // Polis. – 2005. – №1. – S.50–62.
7. Mandjola P.G. Osoblyvosti vplyvu socialnoi polityky na proces legitymacii derzhavnoi vlady v Ukraini // Politologichnyj visnyk. – 2005. – №18. – S.167–175.

Derzhko I. Z., Ph.D., Associate Professor, Head of Department of Philosophy and Economics National Medical University of Lviv Danylo Galician (Ukraine, Lviv), parubchak_io@ukr.net

Political socialization features within social relations transformation

Status of individuals according to the new socio-economic conditions and the ability to influence the political process has been considered. It is shown the possibility of increase political participation rate to organized forms of participation. The features of political socialization taking into account the trends of social relations in the country. Traditional institutions of socialization processes analyses in context of social transformation have been performed.

Keywords: political socialization, social status, social relations, transformation processes, society.

Держко І. З., доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та економіки, Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького (Україна, Львів), parubchak_io@ukr.net

Особенности политической социализации в процессах трансформации общественных отношений

Исследовано социальное положение индивидов в соответствии с новыми социально-экономическими условиями и возможностями влияния на политический процесс. Выяснено возможность нарастания политической активности населения к организованным формам участия. Проанализированы особенности политической социализации с учетом тенденций развития общественных отношений в государстве. Изучена принадлежность традиционных институтов социализации к трансформационным процессам в обществе.

Ключевые слова: политическая социализация, социальное положение, общественные отношения, трансформационные процессы, социум.

* * *

УДК 130.2

Дмитренко М. Й.
доктор філософських наук, доцент, завідувач
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ
(Україна, Черкаси), dmytrenko-@ukr.net

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ І КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА В ДИНАМІЦІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ

У статті розглянуто проблему мультикультуралізму та корпоративної культури у динаміці сучасного культурного процесу. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні впливу культурних процесів розвитку суспільства на формування мультикультуралізму та становлення сучасної корпоративної культури. Для досягнення визначеної мети автор використовує методи теоретичного аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації наукової літератури з філософії та культурології.

Автор статті доводить думку про те, що формування нового світового порядку, що сприяє сполученню єдності світу в різноманітності його складових є пріоритетним напрямом розвитку сучасної цивілізації. Для характеристики нового світового порядку автор оперує поняттям "світова цивілізація".

Автор доходить висновку про конструктивний потенціал мультикультуралізму, що дає підстави для сподівань на зміну в перспективі ціннісної парадигми сучасного корпоративного суспільства.

Ключові слова: мультикультуралізм, корпоративна культура, суспільство, соціальна динаміка, філософія культури, інтеграція, корпоративна комунікація

Корпоративна культура як багатогранне соціокультурне явище доби пізнього Модерну базується на цінностях професіоналізму та слугує прискорювачем інноваційних перетворень, що виводять на перше місце "людський фактор". Така оптика дозволяє розсунути горизонти осягнення культурного виміру корпоративності і здійснити концептуалізацію її культурних репрезентацій на макrorівні теоретичної рефлексії. За умов становлення принципово нової соціокультурної реальності постіндустріального зразка корпоративна культура перестає бути виключно вузько локальною культурною формою, набуваючи глобального виміру. Формування нового світового порядку, що сприяє сполученню єдності світу в різноманітності його складових, є пріоритетним

напрямом розвитку сучасної цивілізації. Конструктивний потенціал мультикультуралізму дає підстави для сподівань на зміну в перспективі ціннісної парадигми сучасного корпоративного суспільства.

У контексті теоретичних завдань філософського дослідження феноменів культури взагалі та корпоративної культури зокрема, а також у визначенні перспектив сучасної людини методологічно й світоглядно значущими є напрацювання низки сучасних вітчизняних філософів у галузях теорії та історії культури, філософії культури, філософської антропології, історії філософії, етики та естетики, філософії освіти (В. Андрущенко, Т. Андрущенко, В. Бех, Є. Бистрицький, Є. Більченко, В. Бондаренко, В. Вашкевич, І. Дробот, Ю. Калиновський, В. Кремень, М. Култаєва, С. Куцепал, Г. Меднікова, Л. Панченко, М. Розумний, В. Ярошевець та ін.). Проте залишаються недослідженими деякі теоретичні та теоретико-методологічні проблеми корпоративної культури, зокрема мультикультуралізму в динаміці сучасного культурного процесу.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні впливу культурних процесів розвитку суспільства на формування мультикультуралізму та становлення сучасної корпоративної культури.

Інтерес до проблеми мультикультуралізму пов'язаний із тим, що культурні відмінності в сучасному суспільстві, організованому у формі держав, не тільки не зникають або згладжуються, але, навпаки, проявляють явні тенденції до наростання. Поряд із тенденцією інтеграції національних держав у транснаціональні об'єднання типу ЄС, на арені історії присутні тенденції національного партикуляризму, що особливо рельєфно продемонстрували свою міць під час дезінтеграції комуністичного блоку. Аналогічні тенденції дезінтеграції несподівано для багатьох проявили себе і в рамках самого Європейського Союзу під час проведення національних референдумів щодо проекту загальноєвропейської Конституції. Яскраво виражені в сучасному суспільстві і риси активізації релігійного фундаменталізму.

Можна говорити про те, що пріоритетним напрямом розвитку сучасної цивілізації стає формування нового світового порядку, що сприяє сполученню єдності світу в різноманітності його складових. Причому цезурмаїття виявляється досить широко: не тільки у встановленні національної ідентичності або, інколи, в нарочитому космополітизмі, а й усвідомо обраних людиною життєвих стилях, притаманних або приватному життю, або сфері добровільних асоціацій.

Для характеристики нового світового порядку з'являється поняття "світова цивілізація" як особлива культурно-історична форма, що виражає співіснування всіх культурних форм, які склалися в єдину, нехай і постійно мінливу, мозаїчну, колажну картину сучасного світу. Сучасна ситуація культурного розмаїття отримує пояснення в термінах культурного плюралізму та мультикультуралізму.

Терміни "мультикультурне суспільство" і "мультикультуралізм" з'явилися в політичному контексті спочатку були пов'язані переважно з імміграційними процесами. Вони виникли в Канаді в 1960-х роках у ході пошуків шляхів вирішення ситуації